



Н.О. Ткаченко, Н.М. Червоненко

Актуальність соціальної відповідальності у фармацевції

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: охорона здоров'я, фармацевція, соціальна відповідальність, етика бізнесу.

Ключевые слова:

здравоохранение, фармацевция, социальная ответственность, этика бизнеса.

Key words: health care, pharmacy, social responsibility, business ethics.

Здійснено аналіз вітчизняних навчальних підручників для студентів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів щодо висвітлення поняття «соціальна відповідальність у фармацевції».

Приведен анализ отечественных учебников для студентов высших медицинских (фармацевтических) учебных заведений относительно освещения понятия «социальная ответственность в фармацевции».

The article contains an analysis of national textbooks for students of higher medical (pharmaceutical) education on the lighting concept of «social responsibility in pharmacy».

Соціальні перетворення в суспільстві успішні тоді, коли в них свідомо і відповідально беруть участь найбільш значущі сили. Взаємодія політичних, соціальних і економічних суб'єктів, якщо вона заснована на принципах соціального партнерства, дозволяє забезпечити стабільний поступальний розвиток держави.

З підвищенням значущості нефінансових чинників будь-якої держави, таких як соціальна стабільність, екологічна безпека тощо, актуалізуються теоретичні й практичні аспекти соціальної відповідальності [1,2].

Аптека є закладом охорони здоров'я. Однією з основних її функцій є забезпечення населення і лікувально-профілактичних закладів лікарськими засобами та виробами медичного призначення, надання послуг [3].

Водночас, аптека – це підприємство, і тому управління її діяльністю має відповідати сучасним принципам підприємницької діяльності [4].

Кінцевим результатом підприємницької діяльності аптеки вважається прибуток від реалізації медичних товарів. Для такого результату аптекам вигідна більша захворюваність і більше споживачів ліків.

Справжній кінцевий соціальний результат охорони здоров'я – це зниження захворюваності та підвищення тривалості життя населення. Тобто, для аптек кінцевим результатом є медикаментозний ефект, зміна стану хворого після вживання ліків [5].

Крім того, кожна фармацевтична організація має ставити визначені та досяжні цілі, що виправдовують її існування в суспільстві, а також нести соціальну відповідальність перед цим суспільством.

Існують дві точки зору на те, як слід поводитись організаціям у відношенні з їх громадським середовищем, аби вважатись соціально відповідальними. Згідно однієї з них, організація соціально відповідальна, коли максимально збільшує прибуток, не порушуючи законів і норм державного регулювання. З цих позицій організація має переслідувати тільки економічні цілі. Інші дослідники припускають, що організація на додаток до відповідальності економічного характеру зобов'язана враховувати людські й соціальні аспекти дії своєї ділової активності на працівників, споживачів і місцеві громади,

в яких здійснюється її діяльність, а також робити певний позитивний внесок у вирішення соціальних проблем загалом [6].

Поряд із соціальною відповідальністю не менш важливою вимогою до підприємців фармацевтичної галузі є відповідність етичним нормам бізнесу.

Етика бізнесу як один з видів професійної етики – це система норм поведінки у сфері підприємництва. Саме дотримання етики бізнесу робить його найбільш ефективним і прибутковим [7].

Сьогодні ці питання мають бути добре висвітлені у процесі підготовки кваліфікованих фахівців для фармацевтичної галузі. Вищі навчальні заклади фармацевтичного профілю готують майбутніх фахівців фармацевції, від яких залежить майбутнє фармацевтичної галузі. Фармація, як складова системи охорони здоров'я, відіграє значну роль у профілактиці та збереженні здоров'я нації.

Сучасна система підготовки кваліфікованих кадрів сьогодні нерозривно пов'язана з виховною роботою, головною метою якої є формування у майбутнього провізора морально-етичних якостей.

Поєднання вимог сучасної медицини та біоетики з високоякісною підготовкою може забезпечити в майбутньому виконання професійних обов'язків теперішніх студентів на високому рівні.

Крім професіоналізму й бездоганного володіння необхідними навичками та вміннями сучасний провізор має відзначатись високими особистими морально-етичними якостями, гуманізмом, милосердям, свідомим вибором професії, патріотизмом та активною громадською позицією. Необхідністю стає пропаганда здорового способу життя. Майбутній провізор має відрізнитись широкою загальноосвітньою та фармацевтичною ерудицією.

За останні роки питання етики бізнесу й соціальної відповідальності у фармацевції та впровадження результатів досліджень у навчальний процес розглядали вчені фармацевтичного факультету Запорізького державного медичного університету, Національного фармацевтичного університету, Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, Львівського національного медичного університету ім. Д. Галицького тощо. [7–11].

Мета роботи

Вивчення існуючої бази вітчизняних навчальних і навчально-методичних джерел для студентів і викладачів з фаху «Фармація» на предмет вмісту інформації про соціальну відповідальність у відповідній галузі.

Об'єктами дослідження стали основні навчальні джерела :

«Менеджмент у фармації. Частина I» (за ред. Мнушко З.М., 1998 р.);

«Менеджмент у фармації» (за ред. Кузьміна О.Є., 2005 р.);

«Менеджмент в фармації. Часть I» (под ред. Мнушко З.М., 2007 г.);

«Організація фармацевтичного забезпечення населення» (за ред. Немченко А.С., 2007 р.);

«Менеджмент і маркетинг у фармації» (за ред. Громовика Б.П., 2008 р.);

«Основи підприємницької діяльності у фармації» (за ред. Толочко В.М., 2009 р.)

«Організація та економіка фармації» (за ред. Громовика Б.П., 2009 р.)

Результати досліджень свідчать, що питання соціальної відповідальності у наведених виданнях, за якими сьогодні навчаються студенти фармацевтичних факультетів, розкриті нерівномірно. Велику увагу соціальній значущості аптечних закладів, етиці бізнесу й соціальній відповідальності фармацевтичних підприємств приділяється в підручниках за редакцією професора З.М. Мнушко. Слід зазначити, що в хронологічній послідовності кількість матеріалу у підручниках за її редакцією збільшується. В підручниках інших авторів висвітлено лише окремі аспекти цих питань (табл. 1, рис. 1).

Необхідно зазначити, що кожний вищий навчальний заклад, що здійснює підготовку фармацевтичних кадрів, проводить значну видавничу роботу: друкують

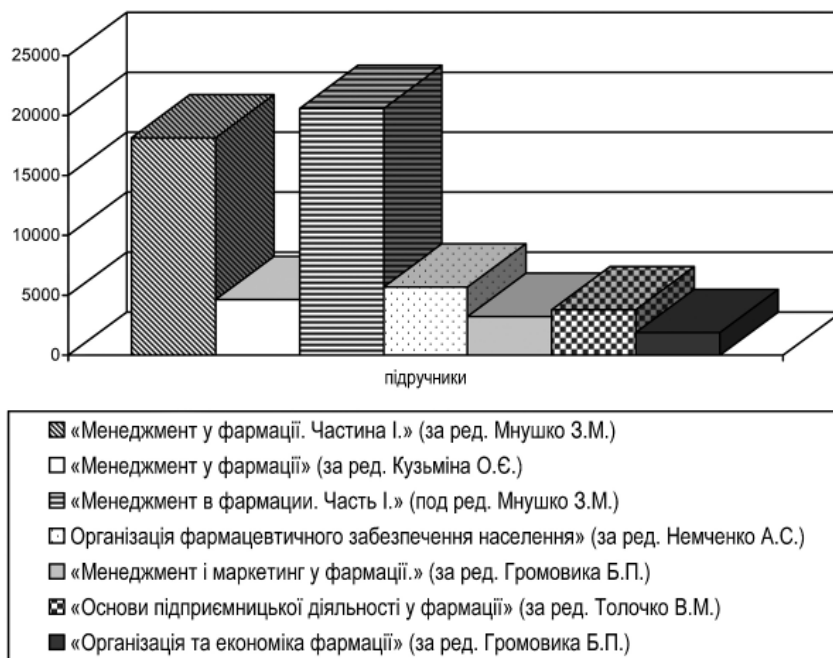


Рис. 1. Діаграма розподілу обсягу поняття «соціальна відповідальність» у вітчизняних навчальних підручниках.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз вітчизняних навчальних джерел

Назва підручника	Рік видання	Кількість сторінок/ друкованих знаків
«Менеджмент у фармації. Частина I» (за ред. Мнушко З.М.)	1998	162 – 171 (9 стор) / 18137
«Менеджмент у фармації» (за ред. Кузьміна О.Є.)	2005	29 – 30 (1,5 стор) / 4641
«Менеджмент в фармації. Часть I» (под ред. Мнушко З.М.)	2007	233 – 241 (8,5 стор) / 20582
Організація фармацевтичного забезпечення населення» (за ред. Немченко А.С.)	2007	Окремі абзаци на сторінках 48, 50, 51, 76, 77, 102, 266, 267 / 5700
«Менеджмент і маркетинг у фармації» (за ред. Громовика Б.П.)	2008	24 – 26 (1,5 стор) / 3241
«Основи підприємницької діяльності у фармації» (за ред. Толочко В.М.)	2009	51 – 52 (1,5 стор) / 3806
«Організація та економіка фармації» (за ред. Громовика Б.П.)	2009	Окремі абзаци на сторінках 151, 152, 154 / 1890

навчально-методичні посібники, довідники, методичні рекомендації для студентів і викладачів, словники тощо. Накопичений досвід, що відбито в них, має втілюватись у практику навчального процесу не тільки цього закладу, а передаватись іншим у вигляді національних підручників і посібників.

Вивчення ролі аптеки у такій соціальній сфері як медицина починається з III курсу при вивченні дисципліни «Організація та економіка фармації», тому необхідно впроваджувати й подавати первинні поняття етичних і соціальних питань вже в цей момент. Отже, основні навчальні підручники мають не тільки висвітлювати деякі аспекти соціальної відповідальності, але й чітко формувати понятійні розділи.

Висновки

Враховуючи зростаючу актуальність ролі соціальної відповідальності у державі, діючі нормативно-

правові акти, такі як Постанова КМУ України №41 від 28.01.2009 р. «Про запровадження державної цільової програми «Молодь України» на 2009–2015 роки», Концепції загальнодержавної цільової програми «Здорова нація» на 2009–2013 роки, схваленої розпорядженням КМУ України від 21.05.08 №731-р, «Концепції національного виховання студентської молоді», схваленої рішенням колегії Міністерства освіти і науки України (протокол №7/2-4 від 25.06.2009 р.), потрібно розглянути й визначити методи та способи надання необхідної інформації з даної тематики для студентів фармацевтичних факультетів.

Відсутність єдиних методичних підходів до основних термінів, відсутність визначення ряду понять у чинному законодавстві, наявність різноманітних тлумачень з боку кожної науково-фармацевтичної школи дають підстави для пошуку єдності у цих питаннях та проведенні круглих столів.

Список літератури

1. Про запровадження державної цільової програми «Молодь України» на 2009–2015 роки [Електронний ресурс]: постанова КМУ №41 від 28.01.2009р. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=41-2009-%EF>.
2. Про схвалення Концепції загальнодержавної цільової програми «Здорова нація» на 2009–2013 роки: постанова КМУ від 21.05.08 №731-р // Офіц. вісн. України. – 2008. – №37. – С. 26.
3. Переліки закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад та посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах охорони здоров'я [Електронний ресурс]: наказ МОЗ України від 28.10.2002р. №385. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0892-02>.
4. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>.
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Електронний ресурс]: закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2801-12>.
6. Тимошенко *И.И.* Менеджер организации: учеб. пособие / И.И. Тимошенко, А.С. Соснин. – К.: Изд-во Европ. ун-та финансов, информ. систем, менеджм. и бизнеса, 1999. – 350 с.
7. Фармацевтическая этика и деонтология. Тексты лекций / [З.Н. Мнушко, Н.М. Дихтярева, Н.В. Чернобровая, С.В. Хищенко] – Х.: Изд-во НФАУ: Золотые страницы, 2002. – 88 с.
8. Тимчасовий глосарій базових термінів та понять з фармацевтичної діяльності (поглиблений порівняльний аналіз чинного законодавства з охорони здоров'я): наук.-практ. посіб. / [уклад.: Є.Г. Книш, М.С. Пономаренко, І.М. Алексеева, В.О. Шаповалова, О.А. Рижев, О.Г. Алексеев, Т.М. Краснянська, А.А. Бабський]. – Запоріжжя: Запорізький ДМУ, 2010. – 104 с.
9. До питань з вивчення дисципліни «Етика і деонтологія у фармації» / Є.Г. Книш, Н.М. Червоненко, І.В. Бушуєва, Н.О. Ткаченко, Т.П. Зарічна, Ю.В. Маковик, В.О. Демченко // Формування національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти теорії та практики: матеріали наук.-практ. конф. – Х., 2008. – С. 63–64.
10. Пути совершенствования преподавания этических вопросов в фармации / Н.М. Червоненко, И.В. Бушуева, Н.А. Ткаченко, Т.П. Заричная, В.А. Демченко // Фармація України. Погляд у майбутнє: матеріали VII Нац. з'їзду фармацевтів України, 15–17 вересня. – Х., 2010. – С. 551.
11. Роль християнської етики і біоетики у вихованні студентської молоді / Б. Зіменський, А. Мальований, М. Гжегоцький [та ін.] // Сучасні аспекти виховного процесу у вищих навчальних закладах України: матеріали між регіон. наук.-практ. конф., 26–27 жовтня. – Л., 2000. – С. 47–50

Відомості про авторів:

Ткаченко Н.О., к. фарм. н., доцент каф. управління і економіки фармації ЗДМУ.

Червоненко Н.М., к. фарм. н., доцент каф. управління і економіки фармації ЗДМУ.

Адреса для листування:

Ткаченко Наталя Олександрівна. 69035, м. Запоріжжя, пр-т Маяковського, 26, каф. УЕФ ЗДМУ.

Тел.: (061) 236 22 48.

E-mail: tkachenko@zsmu.zp.ua

Надійшла в редакцію 25.10.2011 р.